

Koronavírus-járvány és nyugdíjrendszer: Szirák, 2021. november

Simonovits András

KRTK KTI, BME MI

2021. november 3.

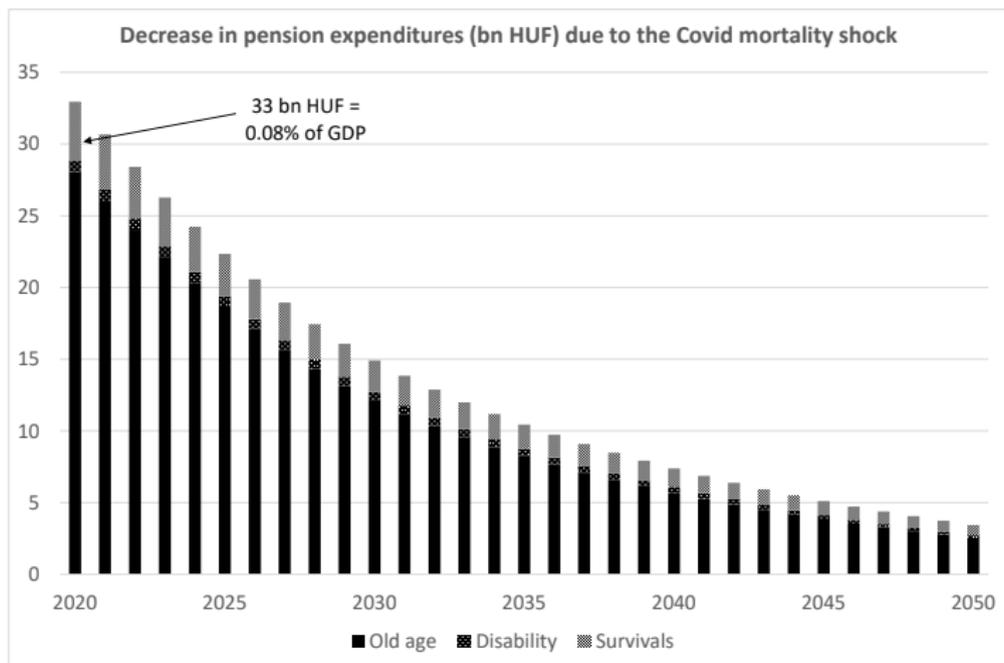
Hogyan hat a koronavírus a nyugdíjrendszerre?

- Ideiglenes, de súlyos gazdasági visszaesés, majd visszapattanás
- Jelentős többlethalandóság, főleg az idősek között
- Csökkenő járulékbefizetés—csökkenő nyugdíjkiadás: egyenleg?
- Jelentős károk, de sokkal fontosabbnak látom a többi feszültséget

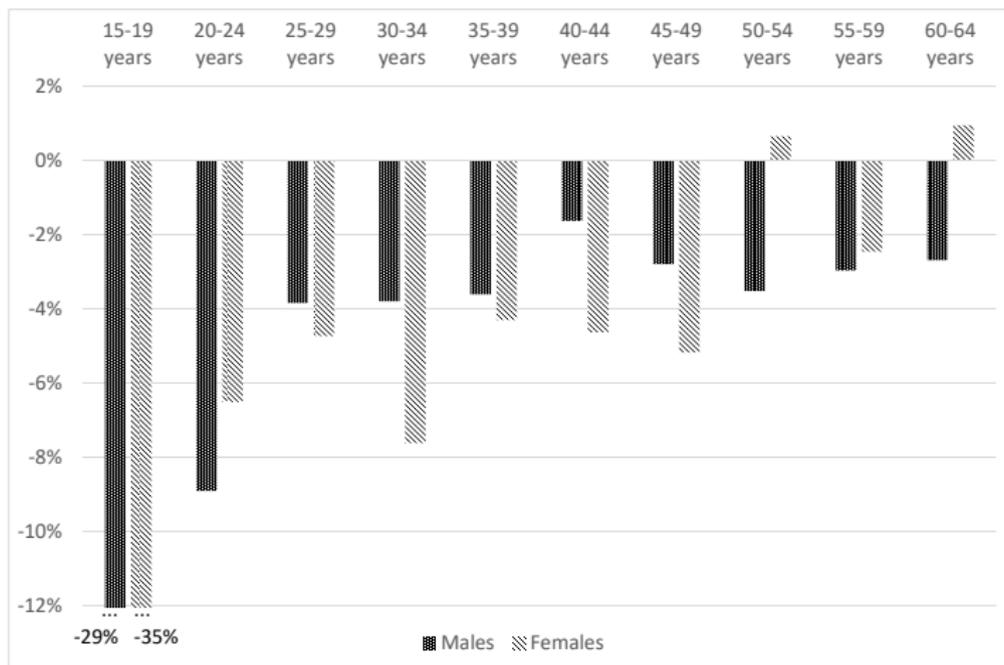
Reiff Ádámmal „közös” munka

- Mátyás L. szerk: Emerging European Economies (EEE) After the Pandemics
Chapter 9: Aging and Pension Systems by András Simonovits and Ádám Reiff
- Freudenberg és sztsai (2016) újrabecsülve
- 2 ábra

Reiff Ádám: Fig 4

Reiff Ádám: Fig 5

Kormányzati reakciók

- Időleges járulékmentesség
- Az államadósságráta megugrása korlátozhatja a későbbi nyugdíjígéretek teljesítését
- A 13. havi nyugdíj 4 évre tervezett „visszaépítése” (hivatalos jelentés szerint 8%-kal emeli a nyugdíjkiadásokat még 2070-ben is)
- 2022-ben már az egész 13. havi nyugdíjat fizetik: 320 mrd Ft = GDP 0,7% évenként
- Pozitív hatása: 4%ponttal emeli a nagyon megsüllyedt nyugdíj-nettó kereset-hányadost
- Negatív hatása: változatlanul hagyja a többi feszültséget

További kormányzati reakciók– ellenzék

- Nyugdíjprémium – eredetileg a visszavont 13. havi nyugdíj helyett
- 3,5 és 7,5 % közti GDP növekedés esetén százalékonként max. 20 eFt
- 2021-ben a visszapattanás miatt 7,5%-os GDP növekedés, mindenki megkapja a maximumot
- Egyszeri költség: kb. 200 mrd Ft = GDP 0,4%-a
- Ellenzék: azonos összegű 13. havi nyugdíj + nyugdíjminimum 100 eFt + svájci indexálás + rugalmas korhatár a Nők40-nel együtt

Korosztályok közti növekvő feszültség

- A munkáltatói járulékkulcs erőltetett csökkentése [27%-ról (2016) 11,5%-ra (2022)] megdobta az amúgyis gyorsan emelkedő reálbéreket (lásd A. táblázat)
- A már megállapított nyugdíjak árindexálása miatt nagyon széles szakadék nyílik az egymás utáni években nyugdíjba vonuló korosztályok között (lásd A. táblázat)
- Amikor a reálbérnövekedés kifulladásra kerül, az állománycsere miatt növelni kell az egyensúlyi járulékkulcsot (lásd B. táblázat)

Magyar adatok árindexálás 2010–

2016 után gyorsan zuhan az ÁHA

Év t	GDP növ. ütem $100(g_t^y - 1)$	Nettóbér növ. ütem $100(g_t^v - 1)$	Nyugdíj növ. ütem $100(g_t^b - 1)$	Helyettesítés b_t/v_t
2010	0,7	1,8	-0,9	0,651
2011	1,8	2,4	1,2	0,647
2012	-1,7	-3,4	0,1	0,670
2013	1,9	3,1	4,5	0,678
2014	3,7	3,2	3,2	0,675
2015	2,9	4,3	3,5	0,668
2016	2,1	7,4	1,4	0,631
2017	4,1	10,2	3,0	0,583
2018*	4,0	8,0	2,0	0,551
2019*	5,0	7,0	2,0	0,525

Reálbérugrás, járulékkulcs dinamika és a nyugdíjprofil torzulása

Karikatúra: az eltorzított nyugdíjprofil dinamikája
 ha egy év alatt az átlagos bruttó reálbér (1,5) megduplázódik és a járulékkulcs feleződik

Év	Bruttó kereset	Kezdő nyugdíj	1 év nyugdíj	2 év nyugdíj	...	19 év nyugdíj	Járulékkulcs
2015	1,5	0,8	0,8	0,8	...	0,8	28,0%
2016	3,0	0,8	0,8	0,8	...	0,8	14,0%
2017	3,0	1,6	0,8	0,8	...	0,8	14,7%
2018	3,0	1,6	1,6	0,8	...	0,8	15,4%
...
2035	3,0	1,6	1,6	1,6	...	0,8	27,3%
2036	3,0	1,6	1,6	1,6	...	1,6	28,0%

Korosztályon belüli növekvő feszültség

- Progresszív szja helyett „arányos” szja (16, majd 15% 2013/2015-től)
- A járuléklafon eltörlése (2013-)
- Az új nyugdíjakon belül folyamatosan emelkedik az „arányos” évek súlya \Rightarrow polarizálódás

Rugalmatlan és laza nyugdíjkorhatár

- 2022-től 65 éves merev korhatár
- kivéve azokat a Nőket, akiknek legalább 40 éves jogviszonyuk van
- Nincs levonás
- Méltánytalan
- Ellenzék megígérte a rugalmas korhatár azonnali bevezetését a Nők40 megtartása mellett
- Zavart kelt: 60 éves nő 40 évi szolgálattal büntetlen, 64 éves nő 39 éves szolgálattal 6% levonás; és 2023-ban az éves nyugdíjkiadást 8%-kal is emelheti
- Kompromisszumos megoldás:
 $R_m = 64$ (2023), 63 (2024), 62 (2025), havonat 1 hónap
- Nők 41 (2024), Nők 42 (2026), Nők 43 (2028): évente egy félév

Következtetések

- Optimista várakozások: a gazdaság visszapattan, és minden megy tovább, mint eddig
- Realista várakozások: a felhalmozódó feszültségeket kezelni kell
- Technikai változtatások:
- kezdőnyugdíjknál a valorizálás a becsült reálbérnövekedési ütem \Rightarrow tényleges járuléktömeg nő.
- már megállapított nyugdíjknál óvatos korrekció